

Esituslaadi sujuvus

Pille Eslon

29.11.2019

Teksti sujuvus

- Teema avaneb alateemade kaudu: esituse loogiline struktuur
- Sisu avaneb järk-järgult: mõttearendus on jälgitav
 - Laused loogiliselt järjestatud
 - Lõikudel on mikroteema, mille avamisel on oma algus ja lõpp
 - Teksti sidususe tagavad
 - Sidesõnad: *ja, ning, ehk, ega, et* jt
 - Siduvad sõnad: *seepärast, lisaks, peale selle* jt
 - Asendavad sõnad: sünonüümid, asesõnad *see, ta, need* jt

Siduvate sõnade tähendusrühmad

- **Lisainfo esitamine:** ja, nii(hästi), kui ka, samuti, peale selle, lisaks, niisama oluline
- **Vastandus või mööndus:** aga, omati, teisalt, ent, kuigi, selle asemel et, ehkki
- **Põhjendamine, seletamine:** seepärast, seetõttu, järelikult, sellest tulenevalt
- **Tingimus:** juhul kui, eeldades et, tingimusel et
- **Täpsustus:** näiteks, kõigepealt, eeskätt, nagu
- **Järjestamine:** esiteks, teiseks, siis kui, enne kui
- **Rõhutamine:** nagu öeldud, teisisõnu, kahtlemata, vaieldamatult
- **Kokkuvõte:** kokkuvõtteks, lühidalt öeldes,

NB! Peab olema üheselt mõistetav, **millist** eespool olevat sõna asendatakse

- Hea näide: *Jõudsin käia vaatamas avaüritust, see mõjus väga hästi.*
- Halb näide:

***Kui** **vajalikud** uuringud on tehtud, **siis** on **vaja** kogutud andmetest luua diagramm **või** infokogum, **mida** saaks **analüüsima** hakata.*

***Järgmiseks** on **vaja** andmeid **analüüsida**, teha **järeldusi** **ja** leida võimalikke lahendusi.*

Lõigud

- **Sisulõik** - avab teksti teema seisukohalt tähenduslikke mõtteid
 - koosneb tuumlausest – sisaldab väidet
 - ja tugilausest – avab tuumlauses väidetü mõtte
- Mida rohkem tugilauseid, seda paremini mõte avatud.
- Tugilause võib olla lõigu alguses või lõpus.

Näide

Mustakivi tee
pikenduse projekt
ei ole Pirita elanike
seas poolehoidu
leidnud.

See on igati
mõisteta:

aedlinna rahu saab
häiritud,

õhusaaste
suureneb,

transpordiummikud
on vältimatud.

- **Sidelõik** - seob sisulõigud tervikuks

Näide:

RTS Infraehitus OÜ alustas Lennujaama tee laiendustöödega, mille eesmärk on läbilaskevõime suurendamine. Tööde teostamiseks suleti Lennujaama teel lõik Tartu mnt kuni Lennujaama tee 7 sissepääsuteeni. Lisaks laiendustöödele rekonstrueeritakse tänava alla jäävad vee- ja kanalisatsioonitrassid.

Viiteseosed

- Väidete järjestamine: *esiteks, teiseks, kolmandaks*
- Näidete lisamine: *näiteks, nt, nii, nõnda*
- Viide eespool kirjeldatule: *nagu eespool, varem, ülal mainitud; nagu öeldud*
- Täpsustus: *see tähendab, st, teiste sõnadega, teisisõnu, teisiti öeldes, kaasa arvatud, k.a*

Üldkasutatavad lühendid vt

<https://www.eki.ee/books/ekk09/index.php?link=0>

- Kõrvalmõtte lisamine: *kusjuures, sealjuures, seejuures, samal ajal, samas*
- Seisukoha rõhutamine: *veelgi enam, peale selle, lisaks, ühtlasi, samuti, ka*
- Ühe mõtte rõhutamine: *nimelt, just*

Nt: *Alanud on registreerimine arvutikursustele, **samuti** kutsume kõiki soovijaid saksa keele ringidesse algajatele ja edasijõudnutele.*

- Poolt- ja vastuargumendid; nende lisamine: *ühelt poolt ... teiselt poolt aga; pealegi, liiatigi*
- Vastuväide: *kuid, ent, seevastu, teisalt*
- V(astuv)äite kummutamine: *kuigi, ehkki ... ometi, siiski, sellegipoolest, ikkagi, igatahes, kõigest hoolimata, vaatamata sellele*

Nt: *Ilus ümbrus tehakse kiiresti koledaks, kui puudub järelvalve. **Kuid ka sellest ei piisa** – tuleb rangelt jälgida kohalike baaride tegevust.*

- Järeldus: *seega, järelikult, niisiis, ühesõnaga, kokkuvõttes*
- Põhjus-tagajärg: *sest, seetõttu, sellepärast, seepärast, kuna, sest*
- Uute argumentide lisamine: *arvestades, et; seoses sellega, et; sellisel juhul*

Nt: *Vaidlus kestis tükk aega, **sest** mees ei saanud aru, kuidas kohal käimata üldse töödele hinnasildi kõlge saab panna. **Ja kuidas** saab maakaabel olla nii palju kallim?*

Teksti lihtsustamine

- Piiduda ühe teemaga, vähendada alateemasid ja kitsendada teksti loogilist struktuuri; selge sissejuhatus ja lõpp; selge liigendus (nt vahepealkirjad, numeratsioon)
- Sisu poolest rasked kohad seletatakse lahti; seletuste näitlikustamiseks võib esitada küsimusi teksti kohta ja nendele vastata
- Laused lühemaks! Vältida nominalisatsiooni, lauselühendeid, liigseid sõnu ja mõttekordusi jne, suurendada teksti sidusust

Lihtsusta tekst: lisa puuduvad ja kustuta üleliigsed sõnad

Eestis on olemas teatav kogemus teisest keeleruumist pärit infotarbijate [oli: KASUTAJATE] teenindamisega, kuid rööpselt [~~KOOS~~] erinevate rahvuste [~~ESINDAJATE~~ – liigne sõna, nominaalstiil] lisandumisega tekib järjest suurem vajadus klienditeenindajate õpetamiseks, **et nad teaksid [lausest puuduv osa; annab tekstile sujuvuse ja toonitab mõtte loogilist arendust]**, kuidas erinevate kultuuride esindajatega suhelda. [~~KOKKUPUUDE TEISTE KULTUURIDE ESINDAJATEGA TOOB KAASA Selles sisaldub~~] spetsiifilisi väljakutseid alates soovitava informatsiooni selgitamisest kuni suhtlusviisi omapärade arvestamiseni. [~~SEEPÄRAST Niisiis~~] on vaja mõningast ettevalmistust, et olla kursis teisest kultuurist pärit infotarbijate traditsioonide ning tavadega.

Koosta lühemad laused, kustuta liigsed sõnad

Tampere Ülikooli professorid K. Järvelin ja P. Vakkari on nimetanud ~~kogu~~ infoteadust teadmiste hankimise teaduseks. Infoteadlased on huvitatud informatsioonist, kui sotsiaalsest ja psühholoogilisest fenomenist. ~~ning~~ keskenduvad ~~aktse~~ eelkõige salvestatud informatsioonile ja ~~sellele, millised on~~ seostele informatsiooni ningja inimeste vahel (Virkus, 2019). Blogi pidamine ongi õpingutega seotud informatsiooni kogumine, selle salvestamine ja võimalus hankida uusi ~~teadmisi-õpingute~~ ~~toetamiseks~~. Blogipostitused on üks suur ~~kogumik~~ ~~informatsioon-ehk~~ andmebaas, kuhu autor on talletanud oma ühe või mitme aine raames tehtud kodutööd, eksamiküsimuste vastused, refleksioonid.

Hääduselt lähedaste sõnade tähendus

- **kogumik** – **1.** koguteos, *Seni on ilmunud kaks kogumikku artikleid.* **2.** BOT lähestikku kasvavate (ühte liiki) taimede rühm. *Järves on vesirooside kogumikke. Puude kogumik.* **3.** kogum (1. täh.) *Närvirakkude kogumikud.*
- **Kogum** – **1.** teat. hulk olendeid, esemeid v. nähtusi rühma v. tervikuna. *Õisik on õite kogum.* **2.** kogunenud aine hulk. *Apatiit moodustab leeliselistes kivimites suuri kogumeid. Mädakogum.*
- **Kogu I** – **1.** tervik *Lugesin kogu teksti uuesti läbi.*
- **Kogu II** – **1.** väliskuju (pikkuses, laiuses, kasvus vms.). *Tüdruku sale kogu.* **2.** süstematiseeritud ainestiku hulk *liblikate kogu.* **3.** koondteos, kogumik *essee kogu* **4.** esindus- v. juhtimisorgan. *Asutav kogu. Seadusandlik kogu.* **5.** ebamäärane hulk *tähekogu, udukogu*

- Sotsiaalmeedia on [mitmesuguste] arvutite vahendatud tehnoloogiate kogum, mis hõlbustab kogukonnapõhist teabe, ideede, karjäärihuvide ja muude [jm] [enese]väljendusvormide loomist ning jagamist virtuaalsete kogukondade ja võrkude kaudu [vahel]. Kõige tuntumateksd sotsiaalmeedia_platvormideks on Facebook, Youtube, Instagram ja Twitter. Nendel veebisaitidel saavad inimesed peaaegu silmapilkselt jagada oma mälestusi, suhelda sõpradega, kavandada sündmusi jms ~~a suhelda peaaegu silmapilkselt~~.

Häälduselt lähedaste sõnade tähendus

Võrk INFO arvutivõrk;

võrgustik (3. täh.); internet. *Omavahel võrguks ühendatud arvutid. Interneti-laadse võrgu väljatöötamine algas 1960. aastatel. Pani, riputas pildid võrku üles. Seda raamatut saab võrgust lugeda.*

Võrgustik INFO ruuterite kaudu ühendatud võrkude kogum, internet

KAASAEGNE, TÄNA(PÄEVA)NE, NÜÜDISAEGNE

- **KAASAEGNE**

1. OMADUSSÕNA - kellegagi v. millegagi samaaegne. *Ta oli oma kaasaegseist ametivendadest tublisti ettevõtlikum.* **SÜNON** tänapäevane, nüüdisaegne. *Kaasaegne teadus,*

2. OMADUSSÕNA - moodne, ajakohane. *Ruumide sisustus on kaasaegne.*

3. NIMISÕNA - kellegagi v. millegagi samal ajal elav isik. *Jannseni kaasaegsed; algupärane raamat kaasaegsetest*

- **TÄNA(PÄEVA)NE**

OMADUSSÕNA, sünonüümid: nüüdisaegne, praegu(saeg)ne, moodne. *Tänapäevane aparatuur. Ta on täiesti tänapäevane mees. Mõtleb, kuidas kodu tänapäevasemaks muuta.*

Kuna matemaatika võimaldab tõlgendada reaalelulisi aspekte ja seoseid ühiselt mõistetavas keeles, lihtsustab see inimkonna arusaama ~~nende ümber toimuvast~~ muutustest looduses ja ühiskonnas. Näiteks tänu kombinatoorsele statistilisele analüüsile ning lubas kogutud andmete baasil konstrueerida maailma seaduspärasusi kirjeldavaid mudeleid. ~~Matemaatiliste mudelite~~ Nende rakendamine erinevates tegevussfäärides muudab mistahes ~~antud~~ ainevaldkonnaga tegelemise tõhusamaks ning sellega kokkupuutuvate inimeste elu mugavamaks. Ilma modelleerimiseta ei eksisteeriks näiteks (MILLIST?) tehnoloogiat, hoonete ehitamist ega majandamist.

- **Kontekst ja sõnavalik:** inimkonna arusaam nende ümber toimuvast
- **Vahelejäätud:** maailma MILLISEID ~ MILLE seaduspärasusi kirjeldavaid mudeleid; ei eksisteeriks näiteks MILLIST? Tehnoloogiat
- **Lähedase häälusega sõnade tähenduserinevused:** nt ehitama > ehitamine > ehitus 'ehitustöö'; 'ülesehitus, struktuur'; kaudsemalt ka 'ehitis', nt *ehituste all olev maa, uusehitus*) > ehitis 'hoone', nt *juurdeehitis, kõrvalehitis*

On ilmne, et spetsialiseerumine mistahes erialal ~~spetsialiseerumine~~ nõuab teatud pädevusi ja oskusi, mis on ~~selle~~ valdkonnaga seotud. Paljude ametite jaoks ei piisa ainult ühe kitsalt piiritletud ainesfääri valdamisest, ja ~~tarvilik~~ on omandada laiemaid teadmisi, sh teistelt tegevusaladelt kohta. Järgnevas [järgnevalt] [essee] annan ülevaate kahe välimiselt erineva teema, klimatoloogia ja matemaatika, omavahelistest seostest ning arutlen nende tähtsuse üle inimkonna jätkusuutliku arengu kindlustamisel. Põhitekst on jagatud sisaldab kolmeks väiksemaks alateemaks: ühiskonna jätkusuutlik areng ja kliimamuutused, matemaatika ja seos klimatoloogiaga, kliimasoojenemise probleemi olemus ja võimalikud lahendused. [.. probleem ja selle olemus, võimalikud lahendused]

- **Tagasiviitevahendi valik – ei seostu mõistega:**
eriala ~ selle valdkond
- **Mõistete küllus:** eriala, valdkond, amet – nii 'töö' kui ka 'riiklik institutsioon' > leksikaalne homonüümia, tegevusala)
- **Hääduselt lähedaste sõnade tähenduse erinemine:** välimine 'väljaspool olev' (maakera välimine koor) ja väline 'millestki väljas', antonüüm sisemine, sisene, osaliselt kattuv tähendusega 'välimine' (väline kõvaketas)

- Võta käsileht ja paranda laused. Jälgi, kas iga tekst on sidus.

TEKST 1: loogiline järjestatus, sidususvahend *kõigepealt, järgmisena, lõpuks*

- ~~E~~Järgnevas essees tutvustan infoteaduse ja haridusuuenduse omavahelisi seoseid. Kõigepealt ~~esimesena~~ arutlen selle üle, mida infokultuur endast kujutab ja kuidas haridusasutusi mõjutab infokultuur ~~haridusasutusi~~. Järgmisena annan ülevaate õpianalüütikast ja kuidas on võimalik seda rakendada, etmise võimalustest, et muuta õpikeskkonda. Toon välja ~~ka~~ kolm näidet selle kohta, kuidas ja kus on õpianalüütikat Eestis on kasutatud. ~~Viimasena, kuid~~ Lõpuks toon mitte vähem olulisena, toon välja Web 2.0 koosa hariduses, ja avaldan mõtteid milliseid sotsiaalmeedia kanaleid saabite kasutada kamisest õppetöös.

TEKST 2: loogiliste lülide väljajätt, sidesõna *või* tähendus

Kõigepealt on vaja läbi viia erinevaid uuringuid meie planeedi ~~näitajate~~ muutuste kohta. Selleks on vaja aga analüüsida minevikku ja võrrelda seda näitajate põhjal hetkeseisuga, näiteks kas kliima on oluliselt muutunud viimase 50 aasta jooksul. Kui vajalikud uuringud on tehtud, siis ~~on vaja~~ kogutud andmetest lua esitada diagrammi või infokogumina, mida saaks analüüsima hakatada. Järgmiseks on vaja andmeid analüüsida, teha järeldusi ja leida võimalikke lahendusi. Sel viisil saame aru tegelikkust probleemist ja suudame leida mõjuvaid lahendusi.

TEKST 3: liigsed sõnad, sama sisu erinevas kordamine sõnastuses – lühendada, et teksti sõnumi selgemalt esile tuua

- ~~• Globaalselt on käimas üha enam Üüleminek elektroonilistele platvormidele on saavutanud globaalsed mastaabid. See on omakorda kaasa toonud dokumentide üleviimisesuuremahulise kommunikatsioonide ja dokumentide digitaalsele meediale üleviimise d.~~
- ~~• Digimeedia platvormidele, mis üüleminek annab ettevõtetele võimaluse via informatsiooniteavitada ning oma toodangust järjest laiemat elanikkonda, mitte ainult rrohkemate ja muidu sihtgruppi mitte kuuludavaid vvõivate tarbijateniid.~~

Tekst 4: fraas algab ühe väljendi sõnastusega ja lõpeb teise väljendi sõnastusega, mistõttu tekivad sobimatud sõnakooslused, mis lõhuvad lause ja teksti sujuvust ning teevad teksti raskesti mõistetavaks

Inimkond on arenenud viimastel aastakümnetel palju ning üha rohkem on näha innovaatilisi lahendusi seal, kus tekivad probleemid. ~~probleemi tekitatavatele asjadele innovaatilisi lahendusi.~~ Seda ~~Just seda~~ läbitänu tehnoloogia plahvatuslikule arengule. Raske on panna ennast situatsiooni, kus puudub kättesaadavus tehnoloogiale, olgu selleks telefon, televiisor, arvuti või ~~kogu~~ internet. Tegelikult inimkond on nendeta saanud selleta hakkama sajandeid, aga kuid tänapäeva ühiskond enam niimoodi elada ei saaks ega oskaks. Tehnoloogia ~~on arenenud~~ on olnud sedanivõrd kiiret, et me kasutame seda ~~on~~ peaaegu kõikjal. ~~Selle~~ Tehnoloogiast on saanud ühiskonna üheks tähtsaimaks eestvedajaks dasiviiv jõud. Iga-aastane areng ~~aastaga~~ on näha ~~arengut~~ meie nutitelefonides, autodes, meditsiinis, hariduses jne. Tehakse ~~kk~~ Kõik selleks, et elu oleks mugavam, ohutum ning ~~vahest~~ loodetavasti ka tervislikum.

TEKST 5: loogiliste osade väljajätt, loogiline seos osalausete vahel

Matemaatika näol on tegemist loogilise teadusharuga, kus on lahenduskäigud ja -viisid kindlalt teada ning määratud, seega on tegemist valdkonnaga, mille puhul on alati olemas nii-öelda püsiv maapind. Üks matemaatikute üks ~~mitmetest~~ ülesannetest on erinevate seoste leidmine, seda ka kõige lahkuminevate teemadega.

TEKST 6: väljajätud ja liigsed sõnad, loogilised seosed ja mõtteplokkide järjestatus, teemaga seotud väljendid ja püsiühendid

Artikli [KELLE artikli?] "*World Scientists' Warning of a Climate Emergency*" põhjal on märkimisväärsed murekohad järgmised: püsiv liha_toodangu kasv, ülemaailmne metsade lageraie, lennureisijate arvu mitmekordistumine ja fossiilkütuste tarbimine. Vaadates vastavat statistikat Eestis kohta on rõõm tõdeda, et oleme õigel teel - 2017. ja 2018. aasta lihatoodangud on ~~alates~~ 2010. aastast madalaimad. [5] Tõusuteel on ookeanide soojenemine, merede-vee_tase, ekstreemsed ilmastikuolud ja põlenud alad USA-s. [4] Viimasena ~~mainitud~~ faktise muudab veelgi tõsisemaks asjaolu, et USA alustas Pariisi kliimaleppest lahkumise protsessi ja on seega ainus paktist välja jääv suurriik, kus iga-aastased ulatuslikud põlengud laastavad maad. [6] Olenemata sellest, et suurem-enamus riikidest, sh ~~eriti~~ veel innovaatiline ja, suurte tulevikuväljavaadetega väikeriik-Eesti, on orienteeritud majanduskasvule, on jätkusuutliku eluviisi säilitamiseks tarvis eesmärgiks seada ökosüsteemide püsimine, põhivajaduste rahuldamine ja ebavõrdsuse vähendamine.